

Genişletilmiş Özet

Üniversite Öğrencilerinde Alkol Kullanım Bozukluğu Risk Profili, İntihar Olasılığı ve Bilişlerin Değerlendirilmesi

Giriş

Alkol kullanımı, üniversite öğrencilerinin sağlığını fiziksel, ruhsal ve sosyal yönüyle etkileyen önemli bir problemdir. Günümüz toplumlarının çoğunda alkollü içecekler, sosyal ortamın rutin bir parçası haline gelmiş olup üniversite döneminde ön plana çıkmaktadır. Bu dönem, gençlerin bağımsızlıklarını kazandığı ve sosyalleşmenin ön planda olduğu bir dönemdir. Üniversite sürecindeki gençlerin yaşam döngüsünde davranış değişiklikleri yaşadıkları önemli bir zamandır. Sosyal ve duygusal değişimler, üniversite öğrencilerinde alkol kullanımına olan eğilimi artırabilir ve bu süreç, riskli alkol kullanım davranışlarının yerleşmesi açısından kritik bir dönem olabilir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünya nüfusunun %7'sinin alkol kullanım bozukluğu varken, %3,7'si ise alkol bağımlısıdır. Alkol tüketimi, dünya çapında her yıl 3 milyon ölümün yanı sıra milyonlarca insanın sakatlanmasına neden olmakta ve ölümle sonuçlanabilen sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Alkol, fiziksel sağlığa zararlarının yanı sıra bireylerin ruhsal sağlığını da ciddi şekilde etkileyebilir ve depresyon, anksiyete gibi ruhsal bozukluklarla ilişkili bulunabilir. Alkol, 15 ila 49 yaş arası kişilerde erken ölüm ve sakatlık açısından önde gelen risk faktörüdür ve bu yaş grubundaki tüm ölümlerin %10'undan sorumludur. Alkol kullanımı, küresel hastalık yükünün ise %5,1'inden sorumludur. Alkol bağımlılığına yol açan risk faktörleri arasında aile öyküsü, merak, korku, ruhsal problemler ve çevresel etmenler yer almaktadır. Üniversite dönemi ise öğrencilerin çoğunun ailesinin yanından ayrıldığı, yeni bir ortama girdiği, çocukluktan yetişkinlik dönemine geçişin yaşandığı, birçok farklı sorumluluk aldığı bir dönem olması nedeniyle kritik bir öneme sahiptir. Bu süreçte, gençlerin psikososyal destekten yoksun olmaları veya yanlış sosyal çevrelerde bulunmaları, riskli alkol kullanımını artırabilir. Riskli alkol kullanımı ile birlikte seyreden stresli yaşam koşullarından kaçmak, öz saygıdan kaçmak, dayanılmaz acıyı hafifletmeye çalışmak ve varlığını yok saymak gibi ruhsal problemler ile birlikte seyreden riskli alkol kullanımı, uzun dönemde ölümle sonuçlanabilmekte ve bir tür kendini öldürme biçimi olarak görülebilmektedir. Ek olarak, alkol kullanımı intihar davranışını tetikleyebilmektedir. Alkolün inhibisyon azaltıcı etkisi, bireylerin kendine zarar verici davranışlara olan eğilimini artırabilir ve bu da intihar riski ile güçlü bir bağlantı kurar. Çalışmanın amacı, Türkiye'nin Orta Anadolu Bölgesi'ndeki üniversite öğrencileri arasında yüksek riskli alkol kullanım yaygınlığını, intihar riskini ve ilişkili faktörleri belirlemektir.

Metod

Çalışma 2024 yılında Türkiye'nin orta Anadolu bölgesindeki bir ildeki üniversite öğrencilerinde yapılan kesitsel tipte bir araştırmadır. İlde yaşamakta olan üniversite öğrencisi sayısı 3,525,767 olarak bildirilmiş olup literatürde ayda bir alkol kullanma sıklığı %12,1 olarak bildirildiğinden %95 güven aralığı, %5 hata payı ile ildeki her bir üniversite bir küme kabul edilerek ile ulaşılması gereken öğrenci sayısı (desen etkisi:2) 327 olarak hesaplandı. Araştırmanın uygulanabilmesi için etik kurul izni alındı. Anket form birinci bölüm sosyodemografik özellikler ve ilişkili faktörler, ikinci bölüm Bağımlılık Profil İndeks Tarama Ölçeği (BAPİRT), üçüncü bölüm İntihar Olasılığı Ölçeği (İÖÖ) ve dördüncü bölüm Kısa İntihar Bilişleri Ölçeği (KİBÖ) olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Veriler online ortamda "Google forms" aracılığı ile toplandı. Verilerin analizinde Ki-kare testi, Mann-Whitney U testi, Spearman Korelasyon analizi ve Lojistik Regresyon Analizi kullanıldı.

Bulgular

Çalışmada %59,9'u(n:218) kadın, %40,1'i(n:146) erkek olmak üzere 364 öğrenci çalışma grubunu oluşturdu. Öğrencilerin yaşları 18-45 arasında değişmekte olup median değeri 21,0, ortalaması (SD) ise 21,63 (3,65) idi. Öğrencilerin %42,9'u 4 yıllık, %38,5'i 2 yıllık, %9,6'sı 3 yıllık ve %9,6'sı 6 yıllık fakültede öğrenim görmekte idi. Üniversite öğrencilerinin %37,1'i sağlık ilişkili fakültelerde (tıp, diş hekimliği, hemşirelik vb.), %28,3'ü diğer (ilahiyat, güzel sanatlar, havacılık ve uzay bilimleri vb.), %16,5'i eğitim, fen bilimleri ve edebiyat, %9,1'i mühendislik-mimarlık, %9,1'i ise iktisat bölümünde öğrenim görmekte idi. Üniversite öğrencilerinin %16,5'i üniversite sürecinde dönem kaybı yaşadığını bildirdi. Öğrencilerin %60,7'si akademik başarısını orta, %30,2'si iyi, %9,1'i ise kötü olarak beyan etti. Öğrencilerin %14'ünün ruh sağlığını etkileyen bir hastalığı olduğu, %10,7'sinin sürekli ilaç kullanımını gerektiren kronik bir hastalığı olduğu saptandı. Öğrencilerin %7,1'i kendinde, %18,4'ü ailesinde alkol kullanım bozukluğu bulunduğunu düşündüğünü bildirdi. Öğrencilerin %28,6'sının kendisi, ailesi ve yakın çevresinde alkol kullanım bozukluğu bulunmakta idi. Öğrencilerin %3,8'i ailesinde, %32,1'i çevresinde intihar eden bir birey bulunduğunu beyan etti. Çalışmamızda BAPİ'e göre yüksek riskli alkol kullanım bozukluğu sıklığı %27,2(n:99) olarak saptandı. Alkol BAPİRT ile İÖÖ Sosyal destek/Benlik algısı, Umutsuzluk/Yalnızlık, İntihar düşüncesi alt alanı, toplam puanı ve KİBÖ arasında düşük, İÖÖ Öfke/Dürtüsellik alt alanı arasında orta düzeyde bir korelasyon saptandı. Yüksek riskli alkol kullanım bozukluğu ile ilişkili olduğu saptanan değişkenlerle (cinsiyet, fakülte, anne öğrenim, aile tipi, yaşadığı yer, üniversite sürecinde dönem kaybı yaşama durumu, ruh sağlığı hastalığı yaşama durumu, sürekli ilaç kullanımı gerektiren kronik hastalık yaşama durumu, kendinde, ailesinde, çevresinde alkol kullanım bozukluğu bulunduğunu düşünme durumu, çevresinde alkol kullanan kişi varlığı, çevrede intihar eden birey varlığı, madde kullanım bozukluğu risk profili, İÖÖ Sosyal destek/Benlik algısı, Öfke/Dürtüsellik, Umutsuzluk/Yalnızlık, İntihar düşüncesi alt alanı, İÖÖ toplam puanı, KİBO toplam puanı) ile oluşturulan Lojistik Regresyon Analizi

sonuçlarına göre erkek öğrencilerin, arkadaşları ile evde yaşayanların, üniversite sürecinde dönem kaybı yaşayanların, çevresinde intihar eden birey olanların, madde bağımlılığı açısından riskli profile sahip olanların ve İÖÖ Sosyal destek/Benlik algısı alt alanında düşük puan alanların yüksek riskli alkol bağımlılığı profiline sahip olduğu saptandı.

Tartışma

Çalışmamızda neredeyse her dört üniversite öğrencisinden birinin yüksek riskli alkol kullanım bozukluğu olduğu bulundu. Erkek öğrencilerin, arkadaşları ile evde yaşayanların, üniversite sürecinde dönem kaybı yaşayanların, çevresinde intihar eden birey olanların, madde bağımlılığı açısından riskli profile sahip olanların ve İÖÖ Sosyal destek/Benlik algısı alt alanında düşük puan alanların yüksek riskli alkol bağımlılığı profili açısından risk faktörü olduğu bulundu. Bu bulgular, üniversite öğrencilerinde alkol bağımlılığını önleme ve yönetmeye yönelik kapsamlı yaklaşımların geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Üniversite öğrencileri arasında yüksek riskli alkol kullanımı konusunda farkındalık sağlanmalı, korumaya yönelik olarak müdahale araştırmaları yapılmalıdır. Riskli alkol kullanımı olan üniversite öğrencileri, intihar olasılığı ve bilişleri açısından taranmalıdır. Özellikle, yüksek riskli gruplar üzerinde odaklanan ve öğrencilerin sağlıklı başa çıkma mekanizmalarını geliştirmeye yönelik programların yaygınlaştırılması gerekmektedir. İntiharı önleme programları riskli alkol kullanımı konusunu dikkate almalı, sağlıklı davranış kalıplarını güçlendirmeli ve özellikle sosyal destek ve benlik algısı alanına önem vermelidir.